MELCHIOR WATHELET
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2016. május 26.[1]

C-294/15. sz. ügy

Edyta Mikołajczyk
kontra
Marie Louise Czarnecka,
Stefan Czarnecki

(a Sąd Apelacyjny w Warszawie [varsói fellebbviteli bíróság, Lengyelország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés — Joghatóság, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban — 2201/2003/EK rendelet — Az 1. cikk (1) bekezdésének a) pontja — Tárgyi hatály — Az egyik házastárs halálát követően a házasság érvénytelenítése iránt harmadik személy által benyújtott kérelem — A 3. cikk (1) bekezdése — A felperes tartózkodási helye szerinti tagállami bíróságoknak az ilyen kérelem elbírálásával kapcsolatos joghatósága”

I – **Bevezetés**

1. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet[2] (a továbbiakban: 2201/2003 rendelet) 1. cikke (1) bekezdése a) pontjának és (3) bekezdésének, valamint 3. cikkének értelmezésére irányul.

2. Az említett kérelem különösen arra vonatkozik, hogy alkalmazható-e ez a rendelet az egyik házastárs halálát követően a házasság érvénytelenítésével kapcsolatban harmadik személy által indított eljárások esetén.

II – **Jogi háttér**

3. A 2201/2003 rendelet (8) preambulumbekezdése kimondja, hogy „[a] házasság felbontására, a különválásra, illetve a házasság érvénytelenítésére vonatkozó határozatok tekintetében ezt a rendeletet csak a házassági kötelékek felbontására kell alkalmazni, és a rendelet nem foglalkozik olyan kérdésekkel, mint például a házasság felbontásának jogalapja, a házasság vagyonjogi következményei vagy egyéb járulékos vonatkozások.”

1 — Eredeti nyelv: francia.

2 — HL 2003. L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o. A jelen indítványban a 2004. december 2-i 2116/2004/EK tanácsi rendelettel (HL 2004. L 367., 1. o.) módosított változatára hivatkozom.

4. A 2201/2003 rendelet hatályát az 1. cikk (1) bekezdése és (3) bekezdése a következőképpen határozza meg:

„(1) Ezt a rendeletet a bíróság jellegétől függetlenül az alábbiakkal kapcsolatos polgári ügyekben kell alkalmazni:

a) a házasság felbontása, különválás vagy a házasság érvénytelenítése;

[…]

(3) Ez a rendelet nem alkalmazható:

a) a szülő-gyermek viszony megállapítására vagy vitatására;

b) az örökbefogadásra vonatkozó határozatokra, örökbefogadást előkészítő intézkedésekre vagy az örökbefogadás érvénytelenítésére, illetve visszavonására;

c) a gyermek családi nevére és utóneveire;

d) a nagykorúvá válásra;

e) a tartási kötelezettségre;

f) a célvagyonra (trust) és az öröklésre;

g) gyermekek által elkövetett bűncselekmények eredményeként tett intézkedésekre.

[…]”

5. A rendelet „Általános joghatóság” című 3. cikke a következőt írja elő:

„(1) A házasság felbontásával, különválással vagy a házasság érvénytelenítésével kapcsolatos ügyekben annak a tagállamnak a bíróságai rendelkeznek joghatósággal,

a) amelynek területén:

– a házastársak szokásos tartózkodási hellyel rendelkeznek, vagy

– a házastársak legutóbb szokásos tartózkodási hellyel rendelkeztek, amennyiben egyikük még mindig ott tartózkodik, vagy

– az alperes szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik, vagy

– közös kérelem esetén a házastársak egyike szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik, vagy

– a kérelmező szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik, ha a kérelem benyújtását közvetlenül megelőzően legalább egy évig ott tartózkodott, vagy

– a kérelmező szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik, amennyiben a kérelem benyújtását közvetlenül megelőzően legalább hat hónapig ott tartózkodott, és vagy az adott tagállam állampolgára, vagy az Egyesült Királyság és Írország esetében ott van a »domicile«-ja (lakóhelye);

b) amelynek mindkét házastárs állampolgára, illetve az Egyesült Királyság és Írország esetében mindkét házastárs ott rendelkezik »domicile«-lal (lakóhellyel).

(2) E rendelet alkalmazásában a »domicile« (lakóhely) megegyezik az Egyesült Királyság és Írország jogrendszerében alkalmazott kifejezés jelentésével."

III – **Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések**

6. A jelen ügyben szóban forgó tények szokatlanok, és több évtizedre nyúlnak vissza.

7. 2012. november 20-án Edyta Mikołajczyk a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság, Lengyelország) előtt a párizsi (Franciaország) 16. kerületi anyakönyvi hivatal vezetője előtt, Stefan Czarnecki és Marie Louise Czarnecka (születési név: Cuenin) között, 1956. július 4-én kötött házasság érvénytelenítése iránti keresetet nyújtott be. Előadta, hogy ő a végrendeleti örököse S. Czarnecki 1999. június 15-én elhunyt első feleségének, Zdzisława Czarneckának.

8. E. Mikołajczyk szerint S. Czarnecki és Zdzisława Czarnecka 1937. július 13-án a poznańi (Lengyelország) anyakönyvi hivatal vezetője előtt kötött házasságát soha nem bontották fel, így az utóbbi, S. Czarnecki és Marie Louise Czarnecka közötti házassági kötelék bigámiát valósít meg.

9. Ezt az érvénytelenítésre irányuló keresetet S. Czarnecki és Marie Louise Czarnecka ellen nyújtották be. Mivel S. Czarnecki 1971. március 3-án elhunyt, az eljárásban való képviseletére ügygondnokot rendeltek ki, aki Marie Louise Czarnecka kérelmeihez csatlakozott.

10. Ez utóbbi azt kifogásolta, hogy a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság) nem rendelkezett joghatósággal, és kérte, hogy az érvénytelenítésre irányuló keresetet mint elfogadhatatlant utasítsák el. Érdemben a kereset egészének megalapozatlanság miatti elutasítását kérte.

11. 2013. szeptember 9-i végzésével a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság) elutasította a joghatóság hiányára vonatkozó kifogást, ezt a végzést pedig egyik fél sem támadta meg.

12. Ez a bíróság 2014. február 13-i ítéletével megállapította, hogy mivel S. Czarnecki és Zdzisława Czarnecka házasságát a lengyel bíróság 1940. május 29-én felbontotta, a házasság érvénytelenítésére irányuló kereset megalapozatlan.

13. E. Mikołajczyk fellebbezést nyújtott be ezen ítélet ellen a Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság, Lengyelország) előtt.

14. A fellebbezés vizsgálatakor e bíróságnak kétségei merültek fel afelől, hogy a lengyel bíróságok a 2201/2003 rendelet 1. és 3. cikke alapján rendelkeztek-e joghatósággal az alapügy elbírálására. A Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság) ezért úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

1) A [2201/2003 rendelet] hatálya alá tartoznak-e a házasság érvénytelenítése iránt az egyik házastárs halála után indított keresetek?

2) Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén: a házasság érvénytelenítése iránti olyan keresetekre is kiterjed-e a [2201/2003 rendelet] hatálya, amelyeket a házastársaktól eltérő személy indított?

3) A második kérdésre adandó igenlő válasz esetén: a házastársaktól eltérő személy által a házasság érvénytelenítése iránt indított keresetek esetén alapozható-e a bíróság joghatósága a [2201/2003 rendelet] 3. cikke (1) bekezdése a) pontjának ötödik és hatodik francia bekezdésében felsorolt joghatósági okokra?

IV – **A Bíróság előtti eljárás**

15. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet 2015. június 17-én nyújtották be a Bírósághoz.

16. Írásbeli észrevételeket a lengyel és az olasz kormány, valamint az Európai Bizottság nyújtott be. Sem az alapeljárás felei, sem a Bíróság előtti eljárásba beavatkozó felek nem kérték tárgyalás megtartását. A Bíróság úgy vélte, hogy tárgyalás tartása nélkül is elegendő információval rendelkezik a döntéshozatalhoz.

V – **Elemzés**

A – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről*

17. Első kérdésében a kérdést előterjesztő bíróság arra kíván választ kapni a Bíróságtól, hogy a 2201/2003 rendelet hatálya alá tartoznak-e a házasságnak az egyik házastárs halálát követő érvénytelenítésével kapcsolatos eljárások.

18. Első pillantásra az előzetes döntéshozatal iránti kérelmében a kérdést előterjesztő bíróság nagyrészt a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság) által megállapított tényeket veszi alapul, amelyek szerint S. Czarnecki és Zdzisława Czarnecka házasságát 1940-ben felbontották,[3] számomra tehát úgy tűnik, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett e kérdés alapjául szolgáló kereset valószínűleg megalapozatlan.

19. Ugyanakkor ez az érdemi kérdés csak az után válaszolható meg, miután eldőlt, hogy az alapügyben eljáró lengyel bíróságok rendelkeztek-e joghatósággal. Márpedig éppen ez a kérdés képezi a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyát.

20. A kérdést előterjesztő bíróság szerint önmagában nem meghatározó az, hogy a 2201/2003 rendelet 1. cikke (1) bekezdésének a) pontját alkalmazni kell-e a házasság érvénytelenítésével kapcsolatos polgári ügyekre.

21. Emlékeztet arra, hogy ez a rendelet hatályon kívül helyezte a házassági ügyekben és a házastársaknak a közös gyermekekkel kapcsolatos szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. május 29-i 1347/2000/EK tanácsi rendeletet.[4] Ez utóbbi pedig „az Európai Unióról szóló szerződés K.3 cikke alapján létrehozott, házassági ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról[5] szóló egyezményen” alapul.

22. Még ha a jelen ügyben szóban forgó rendelkezések nagyrészt hasonlóak is e megállapodás rendelkezéseivel, amely szintén nem zárta ki a házasság érvénytelenítésére irányuló keresetek egyik kategóriáját sem a hatálya alól, a kérdést előterjesztő bíróság Borrás professzornak a Tanács által 1998. május 28-án jóváhagyott és az említett egyezménnyel[6] kapcsolatos magyarázó jelentésének 27. pontjára hivatkozik, amely szerint „[h]ázassági ügyekben a joghatóság kritériumainak megállapításánál nem kell figyelembe venni azokat az eseteket, amikor a házasság érvényességét az érvénytelenítésre irányuló valamely kérelem keretében kell vizsgálni, amennyiben az egyik vagy mindkét házastárs elhunyt, mivel

3 — Ez azt jelenti, hogy S. Czarnecki második, 1956-ban kötött házassága Marie Louise Czarneckával nem valósított meg bigámiát.

4 — HL 2000. L 160., 19. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 1. kötet, 209. o.

5 — HL 1998. L 221., 1. o.

6 — HL 1998. L 221., 27. o.; a továbbiakban: Borrás professzor magyarázó jelentése.

ez a kérdés nem tartozik az egyezmény hatálya alá. Ilyen esetek főként örökléssel kapcsolatos előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekkel összefüggésben szoktak felmerülni. Ezek pedig az e tárgyban alkalmazandó nemzetközi okmányok […] vagy az állam belső jogának hatálya alá tartoznak, ha ez utóbbi rendelkezett erről a lehetőségről”.[7]

23. A lengyel és olasz kormány szerint a házasságnak az egyik házastárs halálát követő érvénytelenítésével kapcsolatos eljárások nem tartoznak a 2201/2003 rendelet hatálya alá, mivel az ilyen kereset benyújtásának időpontjában az e keresettel érintett házassági kötelék a házastársak valamelyikének halála miatt már nem áll fenn.

24. E kormányok szerint, ha a házasság megszűnt, az annak érvénytelenítésére irányuló per nem elsősorban a természetes személyek személyállapotával kapcsolatos kérdésekre, hanem – ahogy ebben az esetben is – egy öröklési eljárás keretében az öröklési jogokra vonatkozik.

25. Álláspontja alátámasztására a lengyel és az olasz kormány Borrás professzor magyarázó jelentésének 27. pontjára is hivatkozik.

26. Én azonban – a Bizottsághoz hasonlóan – éppen ellenkezőleg, úgy vélem, hogy a 2201/2003 rendeletet a házasság érvénytelenítésére irányuló valamennyi eljárásra alkalmazni kell, még akkor is, ha a házastársak egyike elhunyt, mégpedig független attól a lehetőségtől, hogy ez a kereset kapcsolódhat egy öröklési vitához, ahogyan az alapügyben is.

27. Ellentétben azzal, amit az olasz kormány felvet, az, hogy az alapügyben szóban forgó érvénytelenítés iránti kereset az egyik házastárs halála miatt már felbomlott házasságra irányul, nem jelenti azt, hogy ez a kereset nem tartozik a 2201/2003 rendelet hatálya alá. A halállal ugyanis *ex nunc* szűnik meg a házasság, az érvénytelenítés iránti kereset pedig annak *ex tunc* hatályú érvénytelenítésére irányul. Fennállhat tehát a házasságnak azt követő érvénytelenítéséhez fűződő érdek, hogy az a házastársak valamelyikének halálával megszűnt.

28. Egyébként – amint azt a Bizottság hangsúlyozza – a 2201/2003 rendelet 1. cikke (1) bekezdése a) pontjának szövege nem hagy semmi kétséget afelől, hogy ez a rendelet alkalmazandó az alapügybelihez hasonló, a házasság érvénytelenítése iránti keresetre. Ez a rendelkezés egyértelműen, bármi fenntartás vagy kiegészítő feltétel nélkül kimondja, hogy „[e]zt a rendeletet alkalmazni kell […] a házasság érvénytelenítésével kapcsolatban[…].” A valamely házastárs halálát követő érvénytelenítés iránti keresetek ráadásul nem szerepelnek azon ügyek között, amelyeket a 2201/2003 rendelet ugyanezen cikkének (3) bekezdése kifejezetten kizár annak hatálya alól.

29. A Borrás professzor magyarázó jelentésének 27. pontjára alapított érveket illetően kiemelem, hogy nemcsak, hogy soha nem lépett hatályba az az egyezmény, amelynek ez a jelentés a mellékletét képezi, de – ahogyan azt a Bizottság is felvetette – Borrás professzor egyáltalán nem szolgált magyarázattal erre a kizárásra.

30. Sőt, ahogyan arra a Bizottság felhívta a figyelmet, a 2201/2003 rendelet célja, hogy az uniós polgárok számára magas szintű kiszámíthatóságot és jogi egyértelműséget biztosítson a nemzetközi jellegű házassági ügyekben a joghatóságra, valamint a határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozóan. A házasság érvénytelenítése iránt az egyik házastárs halála után indított kereseteknek az e rendelet hatálya alóli kizárása tehát ellentétes lenne annak szellemiségével és céljával.

7 — Jelenleg, halál esetén, az örökléssel kapcsolatos joghatósági kérdéseket az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről szóló, 2012. július 4-i 650/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 201., 107. o) szabályozza.

31. Végül az említett rendelet (8) preambulumbekezdése előírja, hogy: „[a] házasság […] érvénytelenítésére vonatkozó határozatok tekintetében ezt a rendeletet csak a házassági kötelékek felbontására kell alkalmazni, és a rendelet nem foglalkozik olyan kérdésekkel, mint például a házasság felbontásának jogalapja, a házasság vagyonjogi következményei vagy egyéb járulékos vonatkozások.”

32. Ellentétben azzal, amit a lengyel és olasz kormány állít, ez a preambulumbekezdés nem jelenti azt, hogy a házasság érvénytelenítése iránt az egyik házastárs halála után indított keresetek nem tartoznak a 2201/2003 rendelet hatálya alá. Éppen ellenkezőleg, megállapítja, hogy az ilyen típusú keresetek esetén ez a rendelet csak a házassági kötelék felbontásának kérdésére alkalmazandó, a házassági vagyonjogi következményekre – így például az öröklésre, amelyet az említett rendelet egyébként 1. cikke (3) bekezdésének f) pontjában kifejezetten kizár a hatálya alól – pedig nem.

33. Következésképpen a 2201/2003 rendelet ugyan megalapozhatja valamely bíróság joghatóságát a jelen ügyben a S. Czarnecki Marie Louise Czarneckával kötött házasságának érvényességére vonatkozó határozathozatal tekintetében, nem alkalmazható viszont a S. Czarnecki és első házastársa, Zdzisława Czarnecka – akinek E. Mikołajczyk állítása szerint ő maga a végrendeleti örököse – örökségével kapcsolatos kérdésekre.

34. Ezen indokok alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy az első kérdést a következőképpen válaszolja meg: a házasság érvénytelenítése iránt az egyik házastárs halála után indított keresetek a 2201/2003 rendelet hatálya alá tartoznak.

B – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés*

35. Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra kíván választ kapni a Bíróságtól, hogy a 2201/2003 rendelet hatálya a házasság érvénytelenítése iránti olyan keresetekre is kiterjed-e, amelyeket a házastársaktól eltérő személy indított.

36. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy Bordás professzor magyarázó jelentésében nincs szó az érvénytelenítés iránt a házastársaktól eltérő személy által indított keresetek esetén a hatály alóli lehetséges kizárásról. A bíróság a jogtudomány ellentmondásosságát is kiemeli, amennyiben bizonyos szerzők szerint a 2201/2003 rendelet 3. cikke hallgatólagosan kizár a hatálya alól a harmadik fél által a házasság érvénytelenítése iránt indított valamennyi keresetet, míg mások szerint el kell ismerni e rendelet alkalmazásának lehetőségét abban az esetben, ha a házasság érvénytelenítése iránti keresetet az ügyész vagy eljáráshoz fűződő érdekkel rendelkező harmadik személy nyújtja be, ugyanakkor azzal, hogy ilyen eljárásban csak az említett rendelet 3. cikke (1) bekezdése a) pontjának elsőtől negyedikig francia bekezdését, valamint a 3. cikk (1) bekezdésének b) pontját kell alkalmazni.

37. A lengyel és olasz kormány álláspontja szerint a 2201/2003 rendeletet nem kell alkalmazni a házasság érvénytelenítése iránt a házastársaktól eltérő személy által indított keresetekre. Elméletének alátámasztására a lengyel kormány előadja, hogy az e rendelet 3. cikke (1) bekezdésének a) pontjában felsorolt több joghatósági ok utal a házastársak közös vagy külön szokásos tartózkodási helyére, ezzel igazolva, hogy csakis a házastársak lehetnek felek a házasság érvénytelenítésével kapcsolatos eljárásban.

38. A Bizottsághoz hasonlóan támogatom a 2201/2003 rendelet 1. és 3. cikkének szöveghű értelmezését, amely cikkek a rendeletnek a házasság érvénytelenítése iránti kérelmekre való alkalmazását nem kötik a felperes személyéhez.

39. Ráadásul még ha igaz is, hogy a házassági eljárások személyes jellegűek, vannak esetek, mint például az alapeljárás, amikor harmadik személynek érdeke fűződhet az eljáráshoz, és nincs indok megakadályozni őt abban, hogy erre az érdekre hivatkozzon, mivel azt nemcsak a 2201/2003 rendelet, hanem egyúttal az alkalmazandó nemzeti szabályozás alapján is értékelik.

40. Nem befolyásolja a második kérdésre adandó választ az, hogy a 2201/2003 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének a) pontjában felsorolt bizonyos joghatósági okok a házastársak szokásos tartózkodási helyére utalnak, mivel az, hogy a házastársak szokásos tartózkodási helye szerinti bíróság joghatósággal rendelkezik a házasság érvénytelenítésével kapcsolatos ügyekben, nem zárja ki azt, hogy e rendelet rendelkezéseinek megfelelően harmadik személy ennek a helynek a bíróságához fordulhasson.

41. Ezen indokok alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy a második kérdést a következőképpen válaszolja meg: a 2201/2003 rendelet hatálya a házasság érvénytelenítése iránt a házastársaktól eltérő személy által indított keresetekre is kiterjed.

C – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés*

42. Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra kíván választ kapni a Bíróságtól, hogy a házasság érvénytelenítése iránt a házastársaktól eltérő személy által indított keresettel kapcsolatban eljáró tagállami bíróság joghatósága alapozható-e a 2201/2003 rendelet 3. cikke (1) bekezdése a) pontjának ötödik és hatodik francia bekezdése szerinti joghatósági okokra.

43. A kérdés előterjesztő bíróság szerint e rendelkezések alkalmazása pusztán amiatt megalapozhatja a lengyel bíróságok joghatóságát a Franciaországban kötött házasság érvényességének vizsgálatára, hogy a házastársaktól eltérő felperes, a jelen esetben E. Mikołajczyk tartózkodási helye Lengyelországban van, és nincs semmilyen kapcsolatban a házastársak tartózkodási helyével.

44. Az olasz kormány szerint a 2201/2003 rendelet 3. cikke (1) bekezdése a) pontjának ötödik és hatodik francia bekezdése szerinti kritériumokat úgy kell tekinteni, hogy azok – amennyiben a bíróság joghatóságának kritériumaként írják elő a felperes szokásos tartózkodási helyét – kizárólag a házastárs felperesre utalnak.

45. Az olasz kormány e tekintetben Borrás professzor magyarázó jelentésének 32. pontjára hivatkozik, amely szerint a házastársak szokásos tartózkodási helyétől eltérő egyéb joghatósági okok beiktatását bizonyos tagállamok azon aggodalma indokolta, hogy ne nehezítsék meg jelentősen azon házastársak igazságszolgáltatáshoz való hozzáférését, akik a házasság válsága miatt visszatértek abba az országba, ahol a házasság előtt éltek.

46. Az olasz kormányhoz hasonlóan a Bizottság is úgy véli, hogy a 2201/2003 rendelet céljával ellentétes lenne a szóban forgó rendelkezések szó szerinti értelmezése, amely lehetővé tenné a lengyel bíróságok számára, hogy megállapítsák joghatóságukat a Franciaországban megkötött házasság érvénytelenítése iránt valamely harmadik személy által indított keresettel kapcsolatban. Véleménye szerint elképzelhetetlen, hogy az uniós jogalkotónak a „kérelmező” kifejezéssel az lett volna a szándéka, hogy az a házasság érvénytelenítése iránti keresettel összefüggésben harmadik személyeket jelöljön, amennyiben azok a nemzeti jog alapján kereshetőségi joggal rendelkeznek. A Bizottság szerint az említett rendelet által megállapított joghatósági szabályok célja, hogy a házastársak érdekeit védjék, és nem az ilyen eljárás megindítására jogosult harmadik személyekét. Ha ezeknek a harmadik személyeknek joguk van ilyen keresetet indítani, akkor őket kötik a házastársak javára meghatározott joghatósági szabályok.

47. Egyetértek az olasz kormány és a Bizottság elméletével és érveivel.

48. Emellett először is emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság már a 2009. július 16-i Hadadi-ítélet (C-168/08, EU:C:2009:474) 48. pontjában megállapította, hogy „a 2201/2003 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja több joghatósági okot is meghatároz, amelyek között nem állít fel rangsort. A hivatkozott 3. cikk (1) bekezdésének összes objektív feltétele vagylagos.”

49. A Bíróság tehát ezen ítélet 49. pontjában úgy tekintette, hogy „a 2201/2003 rendelet által létrehozott, a házassági kötelékek felbontásával kapcsolatos joghatóság felosztásának rendszere nem zárja ki a többes joghatóságot. Éppen ellenkezőleg, e jogszabály kifejezetten rendelkezik arról az esetről, amikor több bíróság rendelkezik joghatósággal, anélkül, hogy azok között bármiféle rangsor állna fenn.”

50. E szakaszokból kitűnik, hogy a házasság érvénytelenítése iránti ügyekben egy harmadik fél szabadon választja meg, hogy az említett rendelet 1. cikke (3) bekezdésének a) pontjában felsoroltak közül mely bírósághoz kívánja keresetét benyújtani.

51. Márpedig e rendelkezés harmadik, ötödik és hatodik francia bekezdése általánosan utal az alperes vagy felperes szokásos tartózkodási helyére, így a Bíróság a 2009. július 16-i Hadadi-ítélet (C-168/08, EU:C:2009:474) 50. pontjában megállapította, hogy: „miközben *a 2201/2003 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének a) pontjában felsorolt kritériumok a házastársak szokásos tartózkodási helyének különböző eseteit tárgyalják*, az ugyanezen bekezdés b) pontjában meghatározott kritérium szerint mindkét házastárs állampolgár[ság]a, illetve az Egyesült Királyság és Írország esetében mindkét házastárs »domicile-[ja]« (lakóhelye)” [8].

52. A kiemelt szakaszokból egyértelműen kitűnik, hogy a Bíróság szerint a 2201/2003 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének a) pontjában felsorolt valamennyi joghatósági ok a házastársak egyikének vagy mindkettejüknek a szokásos tartózkodási helyén alapul.

53. Emiatt – véleményem szerint – az említett 3. cikk (1) bekezdése a) pontjának ötödik francia bekezdése nem korlátozódik a kérelmező szokásos tartózkodási helye szerinti bíróság joghatóságának megállapítására, hanem hozzáfűzi, hogy a kérelmezőnek a kérelem benyújtását közvetlenül megelőzően legalább egy évig kell ezen a helyen tartózkodnia. Ugyanez vonatkozik a hatodik francia bekezdésre, amely szerint a felperesnek a kérelem benyújtását közvetlenül megelőzően legalább hat hónapig kell ott tartózkodnia, vagy az adott tagállam állampolgárának lennie.

54. Miért fűzte volna hozzá ezeket a többletfeltételeket az uniós jogalkotó a „kérelmező” fogalmához, ha nem a házastársak valamelyikéről volna szó?

55. Ezen indokok alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy a harmadik kérdést a következőképpen válaszolja meg: a 2201/2003 rendelet 3. cikke (1) bekezdése a) pontjának ötödik és hatodik francia bekezdése nem alkalmazható a házasság érvénytelenítése iránt a házastársaktól eltérő személy által indított keresetekre.

VI – **Végkövetkeztetések**

56. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javasolom, hogy a Bíróság a Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság, Lengyelország) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő válaszokat adja:

1) A házasság érvénytelenítése iránt az egyik házastárs halála után indított keresetek a 2004. december 2-i 2116/2004/EK tanácsi rendelettel módosított, a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet hatálya alá tartoznak.

2) A 2116/2004 rendelettel módosított 2201/2003 rendelet hatálya a házasság érvénytelenítése iránt a házastársaktól eltérő személy által indított keresetekre is kiterjed.

8 — Kiemelés tőlem.

3) A 2116/2004 rendelettel módosított 2201/2003 rendelet 3. cikke (1) bekezdése a) pontjának ötödik és hatodik francia bekezdése nem alkalmazható a házasság érvénytelenítése iránt a házastársaktól eltérő személy által indított keresetekre.